

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dítě s ADHD: Těžké začleňování do školství a společnosti

Autorka bakalářské práce: Mariana Zrůstová

Oponent bakalářské práce: Mgr. Tomáš Retka

Mariana Zrůstová se ve své bakalářské práci zaměřuje na problematiku začleňování dětí s ADHD do školního kolektivu, potažmo do společnosti. Autorka se zajímá především o následující roviny dané problematiky: v jakých rodinných podmínkách děti s ADHD žijí; jak probíhá jejich integrace do školství a jakou mají tyto děti životní perspektivu. Tyto roviny se autorka snaží popsat a analyzovat na základě dat, které získala prostřednictvím svého terénního výzkumu a školní praxe. Nezanedbatelný význam však má i autorčina osobní zkušenost se sourozencem, kterému byl syndrom ADHD diagnostikován. Právě osobní zkušenost autorky dodává textu osobní rozměr, který danou práci výrazně (v pozitivním slova smyslu) ovlivňuje.

Bakalářská práce Mariany Zrůstové se vyvíjí od obecného popisu problematiky ADHD (vymežující a historizující část), přes pojednání o možnostech integrace dětí s ADHD do běžného školního kolektivu, až po analýzu vlivu rodinného zázemí dětí s ADHD a interpretaci vlastního výzkumu. Pozitivním aspektem práce je skutečnost, že autorka striktně nedělí svůj text na část teoretickou a praktickou, nýbrž i popisné kapitoly doplňuje vlastními postřehy z výzkumů nebo ze svého osobního života.

V průběhu své práce přináší Mariana Zrůstová několik zajímavých analytických postřehů. Jedná se například o vliv genderu dítěte či sociálního zázemí rodiny na možnosti úspěšné integrace žáka/žákyně do školního kolektivu či do společnosti. Tyto zajímavé postřehy a závěry však nejsou, podle mého názoru, dostatečně metodologicky vysvětleny či podloženy dalšími zdroji informací.

Autorka se například odkazuje na své zkušenosti z Brazílie (podkapitola 3.2). Z textu však není příliš patrné, jaké metody sběru dat autorka zvolila, a tedy, jakou cestou ke svým závěrům došla. Obecné konstatování, že realizovala rozhovory se žáky a učiteli není v kontextu výzkumu v cizojazyčném prostředí dostatečné vysvětlení. Dle mého názoru by práci prospělo lepší metodologické zakotvení, tedy podrobnější popsání metod a technik a určitá sebereflexe výzkumnice. Přestože se tedy jedná o text poměrně zajímavý a analyticky přínosný, působí v určitých ohledech poměrně zobecňujícím dojmem. Například závěr o vlivu genderu na úspěšnou integraci je postaven především na komparaci příběhů dvou žáků (bratra autorky a jeho spolužačky). Podobně může působit autorčino srovnávání integrace dětí s ADHD a romských studentů. Myšlenka je to zajímavá, ale v textu postrádám oporu v literatuře či v jiných výzkumech. Text bakalářské práce by si tedy jistě zasloužil intenzivnější podporu v teoretické literatuře, čímž nyní nemyslím v literatuře popisné, ale v literatuře sociálně vědní (antropologie postižení, gender studies či integrace minorit do školního prostředí).

Nejvýraznějším nedostatkem bakalářské práce Mariany Zrůstové je formální stránka textu. V tomto ohledu je asi nejpatrnější skutečnost, že autorka dostatečným způsobem neodkazuje na použitou literaturu a jiné zdroje informací. Například v podkapitolách 1.2 a 1.3 jsou v textu zmíněny závěry Doc. MUDr. E. Malé, jelikož však nejsou uvedeny jakékoliv odkazy, není patrné, zda zde autorka vycházela z literatury (pokud ano, tak z jaké) či z dat získaných v průběhu výzkumu. V některých podkapitolách autorka na své zdroje informací neodkazuje vůbec (například 1.3 a 1.4), v jiných částech textu odkazováno je, ale ne jednotným způsobem (viz poznámky pod čarou 1,4 a 6).

Stylistická stránka textu je však dobrá, výraznější pravopisných chyb se studentka také nedopouští.

Oceňuji pěkné shrnutí rozhovorů s dětmi (kapitola 6.).

Bakalářská práce Mariany Zrůstové představuje zajímavý exkurz do světa dětí se syndromem ADHD. Z textu je patrné, že k zadanému tématu přistoupila autorka se zaujetím. Sympatická je

i skutečnost, že autorka komparuje své postřehy z různých „terénů“ (Brazílie, české školství, terénní výzkum a vlastní rodina). Tyto pozitivní aspekty bakalářské práce jsou však částečně zastíněny rovinou teoretického zakotvení problematiky a formální stránkou textu.

Na základě výše uvedených argumentů doporučuji bakalářskou práci Mariany Zrůstové k obhajobě s hodnocením **dobře**.

Pro případnou diskuzi navrhuji následující doplňující otázky.

- 1) Ve své práci několikrát používáte příměr s integrací romských žáků do běžných škol. Co mají podle Vás tyto dvě minority, z hlediska integrace v rámci školství, společného a naopak, čím se odlišují. Máte pro tento svůj příměr nějakou exaktní oporu v literatuře či v konkrétním výzkumu?
- 2) Ve své práci píšete následující: „*Honzík má ve škole spoustu pedagogů, kteří nemají ponětí, o čem ADHD doopravdy je. Z rozhovorů s nimi můžete usoudit, že takovému dítěti nebudou schopni nikdy porozumět.*“ Není toto tvrzení z hlediska antropologie příliš zobecňující, až hodnotící? Co by, podle Vašeho názoru, mohlo danou situaci zlepšit?

V Pardubicích 12.1.2017

Tomáš Retka

